

De centrala punkterna i kontaktmyndighetens utlåtande samt beaktande av dem i bedömningsbeskrivningen

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p><i>Projektbeskrivning</i></p> <p>Den tekniska beskrivningen av projektet presenteras tillräckligt för programskedet förutom konstruktionerna för elöverföringen. Enligt programmet byggs elöverföringen som en 110 kV:s luftledning och då blir ledningsgatan 46 meter bred. I projektbeskrivningen borde även en principiell bild av ledningsgatan och stolparna ha presenterats. Dessa bör presenteras i bedömningsbeskrivningen.</p> <p>I bedömningsbeskrivningen bör mängden marksubstans som behövs för projektet och täktområdena samt eventuella deponeringsområden framföras. I bedömningsbeskrivningen bör också redogöras för avfall som uppstår under verksamhetstiden och efter att verksamheten har upphört, avfallets mängd och behandlingsmetoder så att även rivning av kraftverkens fundament beaktas. I beskrivningen som gäller urbruktagning av vindkraftsprojektet bör man berätta vem som ansvarar för att ta bort kraftverken.</p> <p>I den tekniska beskrivningen av projektet sägs att kraftverkens navhöjd är högst 190 meter och rotorernas diameter högst 180 meter. Dessa uppgifter borde ha presenterats redan i beskrivningen av alternativen, eftersom konsekvenserna bör utredas av de planerade kraftverkens maximala dimension i bedömningen av miljökonsekvenserna och är således väsentlig information i projektet.</p>	<p>I bedömningsbeskrivningsskedet har genomförandet av elöverföringen ändrats så att elöverföringen sker helt och hållet genom en jordkabel.</p> <p>I bedömningsbeskrivningen presenteras en tvärsnittsbild av jordkabelns konstruktioner och den yta som den kräver.</p> <p>Mängden marksubstans som ska avlägsnas, dess placering och dumpning beskrivs i kapitel 12.</p> <p>Nedläggningen beskrivs i kapitel 4.6.</p> <p>Vindkraftverkens dimensioner har lagts till i beskrivningen av alternativen i kapitel 4.2.</p>
<p><i>Alternativ som ska undersökas</i></p> <p>KM: Österbottens förbund påpekar i sitt utlåtande att planeringen borde fortsätta utgående från VE2, eftersom området inte är utmärkt som vindkraftsområde i Österbottens landskapsplan 2040. Även NTM-centralens markanvändningsgrupp påpekar att alternativ VE1 är regionalt betydande till storleken, varför det inte är möjligt att godkänna alternativet i plan. I många andra utlåtanden och åsikter kommenteras också faktum att projektområdet saknas i landskapsplanen.</p> <p>Kontaktmyndigheten konstaterar att alternativen som framförs i bedömningsprogrammet är tillräckliga enligt MKB-lagen. I bedömningsbeskrivningen bör det beaktas att projektet inte har anvisats som vindkraftsområde i landskapsplanen och att betydelsen av detta bör bedömas med avsikt på projektets genomförbarhet.</p> <p>NTM-centralens naturskydds-enhet och Österbottens svenska producentförbund ÖSP r.f. påpekade i sina utlåtanden att elöverföringsalternativ VEA går genom det värdefulla bergsområdet Boberget-Kärresberget och därför bör det även finnas andra alternativ för elöverföringsrutten.</p> <p>I åsikterna ansågs att dragning av elöverföringsledningen genom byaområden, åkrar och det värdefulla landskapsområdet Vörå ådal</p>	<p>I bedömningsbeskrivningsskedet har genomförandet av elöverföringen ändrats så att elöverföringen sker helt och hållet genom en jordkabel.</p> <p>Enligt Lantmäteriverkets terrängdatabas finns det en fritidsbyggnad och en bostadsbyggnad i projektområdet. Fritidsbyggnaden används enligt kommunens uppgifter för annat ändamål än en fritidsbyggnad. Den bostadsbyggnad som ligger i projektområdet ägs av Lasor Vind Oy och avsikten är att byggnadens användningsändamål ska ändras till förrådsbyggnad. Av denna orsak har dessa byggnader inte beaktats som objekt som utsätts för störningar.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>har skadliga konsekvenser. Rutten föreslogs antingen flyttas så att den går norr om vindkraftsområdet eller att den byggs som jordkabel. Även Västkustens miljöenhet konstaterar i sitt utlåtande att den planerade elöverföringen bör byggas som jordkabel i närheten av bebyggelse och i öppna landskapsområden. Kontaktmyndigheten anser att i detta skede är det även möjligt att utreda andra elöverföringsalternativ.</p> <p>Enligt bedömningsprogrammet finns det två fritidshus i projektområdet, och förhandlingar om ändring av deras användningsändamål pågår. I sitt utlåtande påpekar NTM-centralens markanvändningsgrupp att det inte får finnas bostads- eller fritidshus i projektområdet bland annat på grund av att riktvärdet för buller överskrids. Kontaktmyndigheten konstaterar att om ändringen av användningsändamålet inte lyckas, bör alternativuppställningen eventuellt granskas på nytt.</p>	
<p><i>Koppling till andra projekt och planer samt nödvändiga tillstånd och beslut</i></p> <p>Kopplingen till andra projekt och planer har inte specificerats i en egen helhet, utan uppgifterna finns utspridda i olika delar av bedömningsprogrammet. I flera utlåtanden och åsikter påpekas att vindkraftsprojekten i närområdet saknas i källuppgifterna eller att uppgifterna om deras genomföringsskede är felaktiga. Kontaktmyndigheten påpekar att i synnerhet officiellt påbörjade projekt bör beaktas i bedömningsbeskrivningen, men om man känner till andra projekt som kan påverka det planerade projektet, bör också dessa beaktas.</p> <p>Tillstånden som behövs i projektet har framförts tydligt i en tabell. Utöver tabellen skulle det vara bra att noggrannare beskriva varför man ansöker om vart och ett tillstånd. Dessutom bör man beakta huruvida det behövs skilda tillstånd för deponering av marksubstanser som behövs och uppstår i byggandet.</p>	<p>Projektets koppling till övriga projekt har presenterats i ett separat stycke i kapitel 8. De sammantagna konsekvenserna har behandlats i ett separat stycke i kapitel 23. Sammantagna konsekvenser med andra vindkraftsprojekt har bedömts baserat på planeringssituationen under tidpunkten i fråga. Projekt som inte har beaktats vid modelleringarna har bedömts i ord i bedömningen.</p> <p>Mängden marksubstans som ska avlägsnas, dess placering och dumpning beskrivs i kapitel 12.</p>
<p><i>MKB-förfarande och arrangemang för deltagande</i></p> <p>Kontaktmyndigheten påpekar vikten av jämlik information och kommunikation, trots att evenemang för markägare i sig inte hör samman med MKB-processen. I åsikterna ansågs också att MKB-evenemanget för allmänheten som endast ordnades som Teamsmöte diskriminerar den del av invånarna, som inte har möjlighet att använda datateknik eller Teams-programmet. På grund av coronasituationen stannade man också för detta arrangemang i Lasorprojektet. Kontaktmyndigheten rekommenderar att det ordnas ett allmänt evenemang i MKB-beskrivningsskedet om förhållandena tillåter det.</p>	<p>Ett evenemang för allmänheten ordnas i MKB-beskrivningsskedet tillsammans med evenemanget där planutkastet presenteras.</p>
<p><i>Konsekvenser som bedöms, avgränsning av verkningsområdet och bedömningsmetoder</i></p>	<p>Utgångsuppgifter och tillämpade metoder har presenterats i bedömningen av konsekvenserna. I bedömningen har</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>I bedömningsbeskrivningen bör metoderna som har tillämpats skilt för varje konsekvens som granskas framföras tydligt. I bedömningen bör såväl eventuella positiva som negativa konsekvenser beaktas. Konsekvenserna bör utredas tillräckligt ingående med av-sikt på byggtid, drift och urbruktagning både för vindkraftsområdet och för elöverföringsrutten. I bedömningsbeskrivningen bör projektets verkningsområden framföras skilt för varje konsekvensobjekt, även med hjälp av kartbilder. I bedömningsbeskrivningen bör också konsekvenserna av 0-alternativet beaktas.</p> <p>I bedömningsprogrammet har de mest betydande konsekvenserna i detta projekt inte uttryckligen lyfts fram, utan konsekvenserna har bedömts på allmän nivå för vindkraftsprojektet och elöverföringen. Kontaktmyndigheten påpekar att varje projekt har sina egna särdrag som beror på projektets läge och områdets särdrag såsom bebyggelse, landskapsförhållanden, markanvändning och naturförhållanden. För att rikta tyngdpunkterna för bedömningen borde viktiga identifierade konsekvensobjekt i det aktuella projektet lyftas fram i bedömningsprogrammet.</p> <p>Konsekvensområdena bör beskrivas konsekvent. I bedömningsbeskrivningen bör man även ta hänsyn till att på basis av utredningar kan verkningsområdet vara annorlunda än vad som har bedömts på förhand.</p> <p>I bedömningsprogrammet har förändringens omfattning och konsekvensernas betydelse uttryckts i texten på en annan skala än på planbilden. I bedömningsbeskrivningen bör text och bild stämma överens. Kontaktmyndigheten anser att en större skala enligt diagrammet lyfter bättre fram skillnaderna än en snävare skala.</p>	<p>såväl positiva som negativa konsekvenser beaktats. Bedömningen har riktats till konsekvenser under byggandet, driften och nedläggningen. I bedömningen beaktas både vindparkens och elöverföringens konsekvenser.</p>
<p><i>Förebyggande och dämpande av skadliga konsekvenser samt osäkerhetsfaktorer i bedömningen</i></p> <p>Metoderna för att minska skadliga konsekvenser som framförs i bedömningsbeskrivningen bör vara genomförbara och tillräckligt konkreta. Osäkerhetsfaktorer bör framföras i bedömningsbeskrivningen skilt för varje konsekvens.</p>	<p>Dämpande av skadliga konsekvenser samt bedömningens osäkerhetsfaktorer har presenterats i samband med objektet för varje bedömning.</p>
<p><i>Konsekvenser för samhällsstrukturen och markanvändningen</i></p> <p>I bedömningsprogrammet presenteras ingen kartbild över projektområdet och elöverföringsrutten i förhållande till befintliga och planerade planer. Dessa bör framföras i bedömningsbeskrivningen. Dessutom förutsätter kontaktmyndigheten att uppgifterna om planer i projektets verkningsområde och planeringsbestämmelserna i dem kompletteras.</p> <p>I bedömningsbeskrivningen bör man bedöma hur projektet verkställer planeringsbestämmelserna i landskapsplanen med beaktande av att området inte har någon beteckning för vindkraftsområde i landskapsplanen. I beskrivningen bör man bedöma konsekvenserna av vindkraftverks- och elöverföringsalternativen för</p>	<p>Planlagda områden i närheten av projektområdet presenteras i kapitel 9. Även elöverföringsrutten har presenterats i förhållande till andra planer.</p> <p>En bedömning har lagts till om landskapsplanernas (även utkastet 2050) genomförbarhet och betydelsen av kommunens planer i kapitel 9.</p> <p>Betydelsen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen har beaktats för projektet.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>områdesreserveringarna och planeringsbestämmelserna i Österbottens landskapsplan och för andra planer i projektets influensområde och för beteckningarna i dem. I bedömningsbeskrivningen bör man presentera hur de riksomfattande målen för områdesanvändningen beaktas i projektet.</p> <p>I Vörå kommuns planlägningsprogram ska utarbetningen av stranddelgeneralplan för Kalapää träsk påbörjas år 2022. Kontaktmyndigheten anser att man bör begrunda betydelsen av kommunens planer för projektets konsekvenser i bedömningsbeskrivningen.</p>	<p>Stranddelgeneralplanen för Kalapää träsk har beaktats i texten.</p>
<p><i>Landskap och kulturmiljö</i></p> <p>Enligt bedömningsprogrammet används Miljöministeriets handledning (Weckman 2006) som grund för bedömningen. I handledningen specificeras hur långt vindkraftverkens olika konstruktioner syns. Kontaktmyndigheten påpekar att i bedömningen av landskapskonsekvenserna måste man beakta att kraftverken är avsevärt större nu än då handledningen publicerades. Således kan avstånden inte direkt jämföras med handledningen, eller så måste man framföra en bedömning av hur läget avviker jämfört med situationen enligt publikationen. I bedömningsbeskrivningen måste man ta hänsyn till hur de planerade kraftverken syns i verkligheten.</p> <p>Kontaktmyndigheten anser att landskapskonsekvenserna av såväl vindkraftverken som elöverföringen bör utredas omsorgsfullt. Eftersom Vörå ådal ligger alldeles i omedelbar närhet av projektområdet och elöverföringsrutten går genom området, bör i bedömningen fästas särskild uppmärksamhet på landskapsområdets särdrag och grunder, för vilka området har klassificerats som nationellt värdefullt område. Elöverföringsruttens landskapskonsekvenser för bosättningen bör utredas. Både vindkraftverkens och elöverföringsruttens landskapskonsekvenser bör åskådliggöras med hjälp av tillräckligt många visualiseringar så att de visar utsikten från både bebyggelsen och landskapsområdena.</p> <p>I bedömningen bör även flyghinderljusens konsekvenser för utsikten nattetid åskådliggöras.</p>	<p>Storleken av närområdet och mellanområdet har justerats och utökats. Storleken av mellanområdet har inte utökats i samma förhållande som närområdet eftersom den effekt som de större kraftverksstorlekarna orsakar är mest påtaglig i närområdet. Ju längre bort man rör sig, desto svårare är det att urskilja kraftverket, om väderet inte är väldigt klart. Närområdet är 0–7 km (tidigare 0–5 km) och mellanområdet 7–14 km (tidigare 5–12 km).</p> <p>Det finns flera fotomontage från Vörå ådals landskapsområde. Fotomontagen är från öppna områden där det även finns bebyggelse och/eller objekt i den byggda kulturmiljön av riksintresse i närheten. Konsekvenserna har bedömts både baserat på analysen av synlighetsområden och fotomontage och med beaktande av områdets särdrag. Elöverföringen går som en jordkabel på öppna avsnitt av landskapsområdet och den har inte modellerats på bilderna, men de förändringar och konsekvenser som den orsakar har bedömts i beskrivningen.</p> <p>På fotomontagen åskådliggörs hur flyghinderljusen syns i landskapet vid mörker.</p>
<p><i>Arkeologiska objekt</i></p> <p>I området finns rikligt med fornlämningar och dessa såsom även i synnerhet betydelsen av Vitmossens fornhaus har påpekats i många åsikter. I åsikterna framförs oro över att vandringsleden till huset ligger i vindkraftsområdet och enligt utsago är antalet besökare stort varje år. Kontaktmyndigheten konstaterar att</p>	<p>Arkeologiska objekt och områden har beaktats i bedömningsbeskrivningen. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu har gjort en arkeologisk inventering i projektområdet och resultaten av inventeringen har beaktats i konsekvensbedömningen.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>fornlämningarna och fornminnesområdena bör beaktas i bedömningsbeskrivningen.</p>	
<p><i>Konsekvenser för yt- och grundvatten samt jordmån</i></p> <p>Elöverföringsalternativet överskrider Vörå å, vilket bör beaktas i bedömningen av konsekvenserna för ytvatten. När det gäller grundvattenområdena bör det nya klassificerings- och avgränsningsmaterialet för grundvattenområdena användas i projektet, vilket även Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd kommenterar i sitt utlåtande. NTM-centralens vattentjänstgrupp kommenterar att byggande av bland annat vägar, diken, elkablar, elstationer, kraftledningar, servicebyggnader eller transporter inte får påverka grundvattenståndet eller grundvattnets kvalitet. Kontaktmyndigheten anser att projektets konsekvenser för grundvattnet även i andra områden än de egentliga grundvattenområdena bör granskas i bedömningsbeskrivningen.</p> <p>I utlåtandet av NTM-centralens vattenresursenhet påpekas att det finns flera dikningsbolag i området. Kontaktmyndigheten konstaterar att konsekvenserna för ytvatten och avrinningsområdesfördelningen samt fårorens vattenflödeskapacitet bör utredas. Om det finns fåror i projektområdet som klassificeras som vattendrag, bör konsekvenserna för dessa beaktas skilt i bedömningen.</p>	<p>Vörå å ingår i bedömningen för ytvatten. Det nyaste klassificerings- och avgränsningsmaterialet för grundvattenområden finns tillgängligt. De nämnda funktionerna genomförs så att eventuella konsekvenser inte uppstår för grundvattnet. Vid granskningen beaktades konsekvenser även från områden utanför grundvattenområdena.</p> <p>Konsekvenserna för ytvatten, indelningen i avrinningsområden samt fårorens flödeskapacitet har bedömts. Vörå å beaktas i granskningen.</p>
<p><i>Klimat och projektets livscykel</i></p> <p>I bedömningsbeskrivningen bör utöver utsläppen under drift även beaktas utsläppen från transporten av kraftverksdelar, vindkraftsparkens byggande och rivning av vindkraftverken. Största delen av marken i projektområdet har torvgrund och om den måste dräneras på grund av parkbygget, kan detta ge upphov till utsläpp av växthusgaser. Kontaktmyndigheten påpekar att även detta bör bedömas. I bedömningsbeskrivningen bör tydliga beräkningsgrunder framföras och informationskällor uppges.</p> <p>Vindkraftsparkens utsläppskoefficient bör anges som gCO₂/kWh med beaktande av anläggningens hela livscykel.</p> <p>I bedömningsbeskrivningen bör utöver byggande av vindkraftverken granskas konsekvenserna för klimatet på grund av byggande av vägar, arbets- och lagringsområden samt internt elnät, elstationer och elöverföringsförbindelser (från kraftverken till riksnätet). Avlägsnande av träd och växtlighet och röjning av områdena samt begränsning av skogens tillväxt under tiden som produktionen pågår minskar kolsänkorna i området. I bedömningsbeskrivningen bör nödvändiga ändringar av markanvändningen och minskningen av kolsänkorna bedömas under och efter projekttiden.</p>	<p>Beräkningsgrunderna för bedömningen av klimatkonsekvenser och använda datakällor har presenterats i kapitel 13.2.2–13.2.6 om klimatkonsekvenser.</p> <p>Torrläggning/utdikning av torvmark har behandlats i kapitel 13.4.2 om vindkraftsparkens byggnadsskede.</p> <p>Vindkraftsparkens utsläppskoefficient har uppgetts i kapitel 13.4.3 om bedömningen av klimatkonsekvenser.</p> <p>Förändringar som sker i markanvändningen och kolsänkorna har bedömts i bedömningsbeskrivningen.</p>
<p><i>Konsekvenser för vegetationen och värdefulla naturobjekt</i></p>	<p>I utredningarna av vegetations- och naturtyper utreddes även förekomsten</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>NTM-centralens naturskydds-enhet konstaterar i fråga om vegetations- och naturtyperna att naturtyperna enligt 29 § i naturvårdslagen fattas bland de objekt som ska utredas. Kontaktmyndigheten påpekar att även dessa bör utredas. Längs projektets elöverföringsrutt har växtlighetens och naturtypernas nuvarande tillstånd inte utretts. Längs elöverföringsruten bör det nuvarande tillståndet även redogöras för växtlighetens och naturtypernas del såsom även hur de påverkas av att projektet genomförs.</p>	<p>av naturtyper som är skyddade genom naturvårdslagen i projektområdet och på elöverföringsruten.</p> <p>I fråga om elöverföringsruten har vegetationen och naturtyperna inventerats under terrängperioderna 2021–2023 under sammanlagt tre dagar. I granskningen ingick flera ruttalternativ.</p> <p>Resultaten av inventeringarna har rapporterats i en separat natur- och fågelutredning. Resultaten och projektets konsekvenser har presenterats i kapitel 14.</p>
<p><i>Konsekvenser för fåglar och djur (inklusive viltdjur) samt för skyddsområden</i></p> <p>Kalapää miljöförening rf, Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd samt flera åsiktsframförare har påpekat att fiskgjusen och havsörnen använder Kalapää träsk som födosökningsområde och jaktflygningar riktas till området bland annat västerifrån. Kontaktmyndigheten konstaterar att fiskgjusen har konstaterats flyga i riktning mot Kalapää träsk från västsydväst i fågelutredningar som har gjorts i tidigare projekt. Betydelsen av fiskgjusens och havsörnens jaktflygningar bör utredas i bedömningsbeskrivningen både för kraftledningens och vindkraftsområdets del.</p> <p>Naturresurscentret LUKE anser i sitt utlåtande att skogshönsens spelplatser bör utredas under flera efterföljande år. Kontaktmyndighetens konstaterar att om detta inte görs i utredningarna, bör utredningarnas omfattning granskas i bedömningsbeskrivningen. Spelplatserna bör beaktas i planeringen av vindkraftverkens placering.</p> <p>Kontaktmyndigheten påpekar att det finns flera vindkraftsprojekt under planering i närområdena, varför särskild uppmärksamhet bör fästas på det flyttande fågelbeståndet och populationen av skogshöns i bedömningen av samverkan med andra projekt.</p>	<p>I samband med naturutredningarna observerades havsörn och fiskgjuse flyga i lufrummet i Lasor projektområde endast en gång. Fiskeflygningarna för de fiskgjusar som häckar söder om projektområdet riktas sannolikt till Kalapää träsk Naturaområde och sjöarna öster om det, vilket innebär att ruten går förbi projektområdet och kraftverken. Övriga fiskgjusar häckar huvudsakligen öster om Naturaområdet. Väster om projektområdet häckar endast ett fiskgjuspar på cirka sju kilometers avstånd och det bedöms att fiskeflygningarna huvudsakligen riktas till havet. I samband med naturutredningarna för Ölandprojektet observerades att havsörnarnas fiskeflygningar främst riktades till havet.</p> <p>Eftersom elöverföringen sker helt genom jordkablarna uppstår det ingen kollisionsrisk.</p> <p>Vid naturutredningarna observerades förhållandevis få tjädrar i endast två identifierade spelområden. Utredningarna bedöms vara tillräckligt omfattande för att utreda tjäderbeståndet i området.</p> <p>Skogshönsfåglarnas situation har behandlats i samband med de sammanlagda konsekvenserna, speciellt genom splittringen av sammanhållna skogsområden.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p><i>Helhetskonsekvenser för människan</i></p> <p>Kontaktmyndigheten påpekar att i bedömningsprogrammet framförs inte avstånden från de närmaste bostadshusen eller fritidsbostäderna till de planerade vindkraftverken eller projektområdets gräns. Minimavstånden från byggnaderna till de planerade vindkraftverken bör framföras i bedömningsbeskrivningen.</p> <p>På basis av responsen i åsikterna är vindkraftsområdet i aktiv rekreativ användning. I projektområdet finns rikligt med vandringsleder och genom området går också rutterna för större gemensamma evenemang. Enligt utdraget ut landskapsplanen som är infört i bedömningsprogrammet finns det riktgivande friluft- och cykelleder som går genom projektområdet. På basis av responsen anser kontaktmyndigheten att områdets rekreativ användningsmöjligheter har betydelse även för invånarnas levnadsförhållanden och trivsel i närområdet. I bedömningsprogrammet bör uppmärksamhet fästas på eventuella konsekvenser för rekreativ användning i projektområdet och mera ingående för lederna, cykelrutterna och spåren. I källuppgifterna bör friluftslederna som framförs på Vörå kommuns egen webbplats beaktas.</p> <p>I bedömningsprogrammet har de sociala konsekvenserna inte lyfts fram på förhand som vindkraftsprojektets huvudsakliga konsekvenser. På basis av responsen från hörandet anser dock kontaktmyndigheten att dessa bör särskilt bedömas. I närområdet finns rikligt med bebyggelse som bör beaktas i projektet och projektets konsekvenser. Kontaktmyndigheten anser det vara bra att en invånarenkät utförs i projektet. I bedömningen bör man ta hänsyn till responsen som har erhållits under evenemangen för allmänheten och av invånarna och lokala föreningar under den pågående MKB-processen.</p>	<p>Avstånden mellan de närmaste bostads- och fritidsbyggnaderna och kraftverken har framförts i kapitel 9.4. I bedömningsbeskrivningen presenteras minimiavstånd till de närmaste byggnaderna, trafiklederna och kraftledningarna i stamnätet i kapitel 4.7.</p> <p>Konsekvenser för rekreativ användning i området har bedömts i beskrivningen och Vörå kommuns friluftsleder har tagits med i bedömningarna.</p> <p>Som stöd för bedömningen av projektets sociala konsekvenser gjordes en invånarenkät. I bedömningen tar man hänsyn till responsen som har erhållits under evenemangen för allmänheten och av invånarna och lokala föreningar.</p>
<p><i>Buller- och skuggkonsekvenser</i></p> <p>Av bedömningsprogrammet framgår inte huruvida det är möjligt att genomföra bullermodelleringarna enligt miljöministeriets anvisningar för kraftverken i alternativen VE1 och VE2. Kontaktmyndigheten påpekar att bullermodelleringarna och rapporteringen av dem bör göras enligt miljöministeriets anvisningar och i princip bör bullermodelleringarna göras för vindkraftverk med motsvarande effekt och storlek som framförs i bedömningsprogrammets alternativ.</p> <p>I projektets närområden finns rikligt med bebyggelse. Om bullermodelleringar inte kan göras med kraftverkstyperna enligt alternativen i MKB-förfarandet, bör enligt principen om iakttagande av särskild försiktighet bedömas vilka konsekvenser som ändringar av kraftverkens effekt, höjd och rotordiameter har för källbullernivån och för spridningen av bullret. Även när det gäller spridning av lågfrekvent buller bör skillnaderna mellan kraftverken enligt</p>	<p>Buller- och skuggmodelleringar har gjorts i projektet och resultaten av dem har presenterats i kapitel 18. Buller- och skuggrapporten finns även som separat bilaga.</p> <p>I bullermodelleringen beaktas sjöar, tjärnar och havsområden som bättre reflekterande yta än vanlig mark. De konsekvenser som Kalapää träsk har för buller har behandlats i kapitel 18.2.6.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p>modelleringen och alternativen VE1 och VE2 framförs såsom även deras konsekvenser för bullernivån och spridningen av buller.</p> <p>I projektets närområden finns rikligt med bebyggelse. Om bullermodelleringar inte kan göras med kraftverkstyperna enligt alternativen i MKB-förfarandet, bör enligt principen om iakttagande av särskild försiktighet bedömas vilka konsekvenser som ändringar av kraftverkens effekt, höjd och rotordiameter har för källbullernivån och för spridningen av bullret. Även när det gäller spridning av lågfrekvent buller bör skillnaderna mellan kraftverken enligt modelleringen och alternativen VE1 och VE2 framförs såsom även deras konsekvenser för bullernivån och spridningen av buller.</p> <p>Modelleringen av blinkande ljus och skuggor bör göras med kraftverkstypen som framförs i bedömningsprogrammet och i bedömningen bör man beakta att träd minskar olägenheterna av blinkande ljus och skuggor. Eftersom inga riktvärden har framförts om omfattningen av blinkande ljus och skuggor i Finland, bör andra länders rekommendationer användas som hjälp i bedömningen på det sätt som framförs i bedömningsprogrammet. I bedömningsbeskrivningen bör man också granska eventuell omfattning av blinkande ljus och skuggor och tidpunkter när fenomenet förekommer vid de närmaste bostads- och fritidshusen.</p> <p>I bedömningen av buller och blinkande ljus och skuggor bör också kraftverkens avstånd till närmaste stadigvarande bostäder och fritidsbostäder framföras på ett tydligt sätt. I flera åsikter befaras att vattenytan i Kalapää träsk förstärker konsekvenserna av såväl buller som blinkande ljus och skuggor. Kontaktmyndigheten konstaterar att konsekvenserna bör utredas i bedömningsbeskrivningen.</p>	
<p><i>Konsekvenser för trafiken och luftfartssäkerheten</i></p> <p>I utlåtandet av NTM-centralens ansvarsområde för trafik och infrastruktur påpekas att det finns flera avsnitt av landsvägsnätet som är i dåligt skick längs transportrutten som framförs i bedömningsprogrammet och NTM-centralen rekommenderar att alternativa transportrutter övervägs. Kontaktmyndigheten anser att vid behov bör även andra ruttalternativ granskas i bedömningen av trafikkonsekvenserna.</p>	<p>Avsnitt av landsvägsnätet som är i dåligt skick och alternativa transportrutter beaktas vid den mer detaljerade fortsatta planeringen av transportrutterna.</p>
<p><i>Konsekvenser för näringsverksamhet</i></p> <p>Kontaktmyndigheten konstaterar att projektområdet och elöverföringsrutten är skogsbeklädda och projektets konsekvenser när det gäller minskning av skogsarealen bör utredas. I åsikterna anses att kraftledningsrutten som går över åkerområdena har negativa konsekvenser för åkerodlingen och jordbruket. I bedömningsbeskrivningen bör utöver vindkraftsområdets även kraftledningsruttens konsekvenser för såväl jord- som skogsbruket utredas. Kontaktmyndigheten påpekar att en bedömning av utvecklingen av områdets nutillstånd om projektet inte genomförs bör framföras i bedömningsbeskrivningen.</p>	<p>Den skogsyta som går förlorad på grund av projektets konstruktioner behandlas i kapitel 9 och kapitel 13.</p> <p>Projektets konsekvenser för markanvändningen presenteras i kapitel 9.</p> <p>De konsekvenser som uppstår för utvecklingen av nuläget i projektområdet om projektet inte genomförs har presenterats i kapitel 24.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
<p><i>Konsekvenser för radarverksamhet, kommunikationsförbindelser och säkerhet</i></p> <p>Utöver risken för fallande is som nämns i bedömningsprogrammet bör även övriga risker såsom eldsvåda beaktas i bedömningsbeskrivningen. I Österbottens räddningsverks utlåtande fästs dessutom uppmärksamhet på kemikaliesäkerheten. I bedömningsbeskrivningen bör störnings- och olycksituationer beaktas såsom även att det är säkert att vistas och röra sig i området samt åtgärder, med vilka man förebygger störnings- och olycksituationer.</p> <p>Kontaktmyndigheten konstaterar att utlåtandena av Traficom, Digiata Oy och Försvarsmakten måste beaktas i bedömningen. I utlåtandena framhävs konsekvenserna av planeringen som gäller vindkraftverkens placering för radar-, radio- och kommunikationsförbindelserna. Eventuella störningar kan även påverka den allmänna säkerheten, vilket bör beaktas i bedömningen av konsekvensernas betydelse. Enligt utlåtandena ansvarar den projektansvarige för att ta bort störningarna på egen bekostnad. I bedömningsbeskrivningen bör åtgärder för att avlägsna störningarna framföras.</p>	<p>Risken för eldsvåda har behandlats i kapitel 22.</p> <p>Konsekvenser för radar-, radio- och kommunikationsförbindelser har presenterats i kapitel 21.</p>
<p><i>Sammantagna konsekvenser tillsammans med andra projekt</i></p> <p>Bland projekten bör officiellt inledda projekt beaktas och om man känner till dimensioneringen av de planerade kraftverken, bör dessa beaktas i modelleringarna av buller och blinkande ljus och skuggor på 10 kilometers radie från projektområdet. Om uppgifter inte finns att tillgå, bör eventuell samverkan dock bedömas verbalt i bedömningsbeskrivningen.</p> <p>När det gäller samverkan bör i synnerhet beaktas konsekvenserna för fågelbeståndet och landskapet, människornas levnadsförhållanden och trivsel samt kommunikationsförbindelserna. I fråga om samverkan bör man också beakta vilka konsekvenser exempelvis byggande av nya elöverföringsruttor har för trafiken och landskapet. Samverkan kan också uppstå genom att skogarna splittras av vindkraftsområden och av elöverföringen, vilket även bör bedömas i bedömningsbeskrivningen.</p>	<p>Samverkan har bedömts bland annat genom modelleringar. Vid modelleringarna beaktades projekt vars kraftverksplacering varit tillgänglig vid tidpunkten för modelleringarna. Vid modelleringarna beaktades kraftverken i Söderskogen, Lotlax, Lålx, Mörknäskogen och Storbacken. Efter modelleringarna blev även de preliminära lägena för kraftverken i Roukus och Vargitmossen tillgängliga. Kraftverksplaceringen för Kivine och Öland är fortfarande inte känd. Projekt vars kraftverk inte beaktats vid modelleringarna bedöms verbalt.</p> <p>Sammantagna konsekvenser för landskapet har åskådliggjorts genom fotomontage. Fotomontage som beaktar andra kraftverk har utarbetats från totalt fyra fotograferingspunkter.</p> <p>Konsekvenser för fåglar har bedömts genom kollisionsberäkningar. Vid kollisionsberäkningen beaktas projekt som ligger i samma revir samt kraftverken i projekten. Kraftverken Öland och Roukus ligger i samma revir som Lasor vindkraftsprojekt.</p>

Kontaktmyndighetens utlåtande	Beaktande av utlåtandet
	I de sammantagna konsekvenserna beaktades elöverföringslinjer för andra vindkraftsprojekt i närheten och den eventuella splittring av skogsområden som de orsakar.
<p><i>Rapportering och programutarbetarnas kompetens</i></p> <p>Dokumentet täcker till omfattningen huvudsakligen de krav som ställs på ett bedömningsprogram enligt förordningen om miljökonsekvensbedömning. I bedömningsprogrammet borde också redogöras för utvecklingen av det nuvarande tillståndet i projektområdet, om projektet inte genomförs. Bedömningarna och kompetensen hos dem som gjort upp bedömningarna har framförts på ett tydligt sätt. Det finskspråkiga bedömningsprogrammet är som helhet lättläst och har utarbetats med tillräcklig sakkunnet. Översättningen av programmet till svenska är av bristfällig kvalitet och Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd samt Österbottens museum har påpekat detta i sina utlåtanden.</p>	De konsekvenser som uppstår om projektet inte genomförs har presenterats i kapitel 24 i bedömningsbeskrivningen.

Centrala huvudpunkter i utlåtanden och åsikter

Utlåtanden och åsikter
<p><i>Digita</i></p> <p>Digita påminner om att vindkraftsparkerna kan orsaka betydande olägenheter för antenn-tv-mottagningen och särskilt i bostads- och fritidshus som ligger bakom parken i förhållande till radio- och TV-sändningsstationen. Den projektansvarige måste framföra en konkret plan om hur man förhindrar eller utesluter störningarna av vindkraftverken för de riksomfattande radio- och tv-sändningarna. Projektet kan även orsaka störning tillsammans med andra vindkraftsprojekt, vilket även bör beaktas när metoder för att utesluta störningen genomförs.</p>
<p><i>Elisa Abp</i></p> <p>Elisa Abp begär att olägenheterna för Elisas teletrafik beaktas. I det aktuella projektets verkningsområde finns det behov av att bygga ut ersättande nät.</p>
<p><i>Finlands skogscentral</i></p> <p>Finlands skogscentral framför att skogsbruksområdena i mån av möjlighet ska avgränsas utanför den framtida planen, om behov av samordning inte framgår, och i området bör skogen tas i bruk för annan markanvändning i så liten utsträckning som möjligt. Projektets konsekvenser (mindre skogsareal, skyddsbestämmer) när det gäller att bedriva skogsbruk och för kolbindningen bör utredas.</p>
<p><i>Finlands viltcentral</i></p> <p>Projektet har stora negativa konsekvenser för områdets viltbestånd och för skogsfåglarna. I området förekommer nästan alla viltarter i Finland, inklusive stora rovdjur, och därför bör konsekvenserna utredas såsom även samverkan med andra projekt. Metoderna för att lindra konsekvenserna, såsom vindkraftverkens färg och flyghinderljus, bör beaktas. Uppföljningen av konsekvenserna för viltarterna bör omfatta såväl vindkraftsparkens som kraftledningsruttens områden. Jakt är en mycket viktig fritidssysselsättning och även ekonomiskt viktig, vilket måste beaktas i bedömningen av människornas hälsa, levnadsförhållanden och välmående.</p>
<p><i>Fingrid Oyj</i></p> <p>Anslutning av vindkraftsparkerna till nätet och kopplingsledningar är en viktig del av vindkraftsparken och möjligheterna att bygga den och de bör därför granskas tillräckligt i bedömningsbeskrivningen.</p>
<p><i>Hembygdsföreningen Framstegsvännerna i Lotlax r.f.</i></p> <p>Kraftledningssträckningen har negativ inverkan på byns miljö och dragningskraft som bostadsort. Den har också negativa ekonomiska följder för jordbrukarna, eftersom den går via åkrar och skogar. Ett nytt alternativ borde sökas för elledningen.</p>
<p><i>Kalapää miljöförening r.f.</i></p> <p>På kartan, som visar flera närliggande projekt, saknas Kivine vindkraftsprojekt, och bostads- och fritidshusen runt Kalapää träsk nämns inte i programmet.</p>

Utlåtanden och åsikter

Kalapää träsk är ett Natura 2000-område där det finns flera skyddade fåglar. Bland annat fiskgjuse och havsörn använder området för att skaffa föda. I området finns också flera bostads- och fritidshus och Kalapää by har historisk betydelse.

Vörå ådal är ett nationellt värdefullt landskapsområde och Vörå kyrka och omgivningen runt kyrkan är en bebyggd kulturmiljö av riksintresse. Industriell vindkraft skulle påverka områdets natur, landskap, människornas välmående och kulturvärden såsom fornlämningarna i Vitmossens område på ett betydande sätt.

Mellan Kalapää träsk och Vörå ådal finns dessutom flera vandringsleder och området är i aktivt rekreativt bruk.

Naturresursinstitutet

För att utreda förekomsten av hönsfåglar i planeringsområdet skulle det vara bra att göra utredningar av spelplatserna under flera år efter varandra. Eventuella spelplatser borde beaktas i placeringen av kraftverken.

Även samverkan med andra projekt bör beaktas i fråga om konsekvenser som berör förändringar i arternas levnadsmöjligheter.

Oravaisnejdens Natur r.f.

Området är olämpligt för en vindkraftspark, eftersom det inte har anvisats som vindkraftsområde i landskapsplanen. Området gränsar till viktiga fågelsjöar som Kalapää träsk och Pittjärv. I området finns flera skyddade fågelarter. Det finns också fritidsbostäder i omgivningen runt Kalapää.

Österbottens museum

Museet anser att den 10 kilometer långa luftledningen som planerats genom det nationellt värdefulla landskapsområdet är problematisk. Museet påpekar att projekten bör vara tillräckligt stora för att splittringen av landskapen på grund av spridning samt minskningen av boendebekvämligheten och -trivseln ska kunna hejdas.

Försvarmakten, Andra Logistikregementet

Sensorsystemen som Försvarmaktens regionbevakning använder utsätts för de mest betydande och omfattande konsekvenserna av vindkraftverken. Innan planen godkänns bör projektet ha fått ett positivt utlåtande om godtagbarhet av Huvudstaben.

Telia Finland Oyj

Radiolänksystem kan inte byggas i det aktuella projektets influensområde i fortsättningen.

Traficom

Det är viktigt att säkerställa att TV- och mobilkommunikationstjänsterna samt radar och radiolänkar fungerar tillräckligt störningsfritt även i framtiden. De som ansvarar för vindkraftsprojektet rekommenderas vara i kontakt med alla kända ägare till radiosystemen i närområdena (30 km).

Västkustens miljöenhet

Negativa konsekvenser för bebyggelsen, landskapet, rekreationen, miljön och naturen bör minimeras. Bullernivåerna och konsekvenserna av blinkande ljus och skuggor får inte överskrida riktvärdena.

Utlåtanden och åsikter

Den planerade elöverföringen bör byggas som jordkabel i närheten av bebyggelse och i öppna landskapsområden.

Trafikledsverket

Trafikverkets vindkraftsanvisning, Trafikledsverkets anvisning "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet", Trafikverkets bestämmelse om placering av ledningar och konstruktioner i landsvägens vägområde samt lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) bör beaktas i planeringen.

För transport av kraftverksdelar ska landsvägarnas, broarnas och trummornas bärkraft säkerställas i god tid före transporterna inleds.

Vörå kommuns byggnads- och miljönämnd

Det svenskspråkiga MKB-programdokumentet är så dåligt gjort att nya handlingar borde göras upp och processen tas om från början.

I utredningarna som gäller fågelbeståndet bör fiskgjusens flygningar för att söka föda i området beaktas. Genom projektområdet går också en ny vandringsled, Lasorleden. I fråga om elöverföringen bör konsekvenserna för markanvändningen beaktas.

I programmet saknas visualiseringar av elöverföringsledningen och det borde finnas fler alternativ för elöverföringen. Det kan bli svårt att klyva det nationellt värdefulla landskapsområdet med en kraftledning även med beaktande av andra vindkraftsprojekt i området. När det gäller elledningarna borde vindkraftsaktörerna samarbeta.

Österbottens förbund

Området är inte reserverat för regionalt betydande vindkraftsproduktion i Österbottens landskapsplan 2040, vilket inte har beaktats i bedömningsprogrammet.

I projektets verkningsområde finns ett skyddsområde av landskapsintresse, värdefulla geologiska förekomster, riktgivande friluftss- och cykelleder samt fornlämningar. I närheten av projektområdet finns ett Natura 2000-område (Kalapää träsk), ett nationellt värdefullt landskapsområde (Vörå ådal), en betydande byggd kulturmiljö av riksintresse (Vörå kyrka och omgivningen runt kyrkan), ett område för tätortsfunktioner, ett rekreationsområde och ett ekologiskt förbindelsebehov. Kraftledningen korsar Vörå ådal som är ett värdefullt landskapsområde av riksintresse.

Alternativ VE1 överensstämmer inte med Österbottens landskapsplan 2040 och det föreslås att projektet fortsätter utgående från alternativ VE2.

I konsekvensbedömningen bör man beakta konsekvenserna som genomföringen av projektet har för landskapsplanen. I närområdena planeras eller byggs flera vindkraftsområden och samverkan av dessa bör utredas. Konsekvenserna av kraftledningarna bör visualiseras.

Österbottens räddningsverk

Vindkraftverkens säkerhetsrisker bör utredas i bedömningen. I planen bör en allmän bestämmelse om uppgörande av riskanalys på basis av en brandteknisk/säkerhetsteknisk utredning utfärdas. I fråga om kemikalier bör det utredas om användaren är skyldig att meddela till räddningsmyndigheten om småskalig industriell användning och lagring av farliga kemikalier.

Utlåtanden och åsikter

Österbottens svenska producentförbund ÖSP r.f.

Kraftledningen bör dras som jordkabel och i första hand bör samarbete bedrivas med andra vindkraftsprojekt när det gäller byggande av elöverföringen.

NTM-centralens vattentjänstgrupp

I miljöskyddslagen stadgas bland annat om förbud mot förorening av grundvatten (MiljöskyddsL 17 §), som bör beaktas i vindkraftsbyggande, dvs. byggarbeten såsom vägar, dikningar, elkablar, elstationer, kraftledningar, servicebyggnader eller transporter får inte påverka grundvattenståndet, och inte heller grundvattnets kvalitet.

NTM-centralens miljöskyddsenshet

Mängden massa som tas bort, objekten där de deponeras/återvinns och konsekvenserna för miljön bör bedömas i MKB-beskrivningen

På basis av modelleringarna av buller och blinkande ljus och skuggor bör antalet bostads- och fritidshus uppges i beskrivningen skilt för varje bullerzon.

Mängden träd som tas bort bör beaktas i bedömningen av kolsänkor.

NTM-centralens naturskyddsenshet

I fråga om vegetations- och naturtyper fattas naturtyperna enligt 29 § i naturvårdslagen bland de objekt som ska utredas.

När det gäller elöverföringen bör även andra alternativ framföras än enbart alternativet som korsar det nationellt värdefulla bergsområdet.

NTM-centralens markanvändningsgrupp

Projektområdet ligger inte i ett vindkraftsområde som är anvisat i landskapsplanen och alternativ VE1 kan inte ännu godkännas i plan.

I bedömningsprogrammets källuppgifter saknas andra vindkraftsprojekt i området.

I landskapsplanen finns bestämmelser om riktgivande friluftsled samt cykelväg, en värdefull geologisk förekomst och ett skyddat landskapsområde (Pittjärv) för projektområdet och projektets konsekvenser för dessa bör utredas såsom även att projektet inte får strida mot landskapsplanen.

I landskapsplanen har också delar av de tysta områdena anvisats till projektområdet.

Projektets konsekvenser för det nationellt värdefulla landskapsområdet (Vörå ådal) och det värdefulla landskapsområdet av landskapsintresse (Kimo bruksområde) bör utredas noggrant när det gäller både vindkraftverken och elöverföringsrutten och det bör även läggas fram övergripande visualiseringar av dessa.

NTM-centralens ansvarsområde för trafik och infrastruktur

Den framförda planen för bedömning av trafikkonsekvenserna och beskrivningen av projektområdets nuvarande tillstånd ur trafiksynpunkt ser ut att vara tillräckliga.

I bedömningen av trafikkonsekvenserna måste särskild uppmärksamhet fästas på transportrutternas funktion och skick samt störningskänsliga objekt längs rutterna såsom bebyggelse (rutten via Vörå tätort). I MKB-beskrivningen måste också platserna för anslutningarna/anslutningen längs transportrutten som leder till

Utlåtanden och åsikter

projektområdet beskrivas. I planeringen av transportrutterna bör vägarnas skick beaktas och NTM-centralen rekommenderar att alternativa transportrutter övervägs i stället för den som framförs i MKB-programmet.

NTM-centralens enhet för vattenresurser

Det finns flera dikningssammanslutningar i projektområdet, som bör beaktas i planeringen av projektet, bland annat vägtrumornas storlek och tillräckligt djup för jordkablarna under vägdikena.